

Nr 140.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till kommerskollegium m. m.; given Stockholms slott den 13 mars 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen redogöres för den organisation som erfordras vid genomförande av den lagstiftning till motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet, som samtidigt föreläggs riksdagen i särskild proposition. Kommerskollegium bör därvid i vissa hänseenden förstärkas. I samband härmed upptages även andra frågor som berör medelsbehovet till avlöningar och omkostnader vid kommerskollegium under nästa budgetår varjämte anslag äskas för dessa ändamål. Vidare föreslås medelsanvisning till avlöningar och omkostnader vid två nya organ, näringsfrihetsrådet och ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1953.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HEDLUND, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, frågor om *anslag till kommerskollegium m. m.* samt anför därvid följande.

I årets statsverksproposition (X ht s. 5) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1953/54 beräkna såsom förslagsanslag till Kommerskollegium: Avlöningar 2 455 000 kronor och till Omkostnader 410 000 kronor.

Jag anhåller nu att få upptaga hithörande anslagsfrågor till fortsatt behandling. Härvid torde jag först få lämna en redogörelse för nyetableringssakkunnigas förslag rörande organisatoriska frågor i samband med införande av särskild lagstiftning om skydd mot samhällsskadlig konkurrensbegränsning. Därefter ämnar jag behandla kommerskollegiets medelsäskanden för budgetåret 1953/54.

Nyetableringssakkunnigas organisationsförslag.

Nyetableringssakkunniga förordade i sitt år 1951 avgivna betänkande om konkurrensbegränsning (SOU 1951: 27 och 28), att en särskild lagstiftning om skydd mot samhällsskadlig konkurrensbegränsning skulle införas. Ett nytt organ, den s. k. näringsfrihetsnämnden, borde inrättas. Om nämnden i visst fall skulle finna skadliga verkningar av konkurrensbegränsning råda, borde nämnden först genom förhandling söka undanröja skadan. Därest detta icke ledde till resultat, skulle nämnden förelägga vederbörande att häva eller modifiera konkurrensbegränsningen. Underlåtenhet att efterkomma nämndens föreläggande skulle vara straffbelagd. Vid sidan om nämnden borde finnas ett råd med representanter för olika organisationer och myndigheter m. m. De samhälleliga intressena skulle inför nämnden bevakas av en ombudsman för näringsfrihetsfrågor med i huvudsak samma ställning som åklagaren vid en domstol. Utrednings- och publiceringsuppgifter borde främst handhas av monopolutredningsbyrån inom kommerskollegium. En utvidgning av byråns personella resurser syntes ofrånkomlig.

De sakkunnigas organisationsförslag har utformats enligt två alternativ. Vid alternativ 1 har man utgått från att priskontrollnämnden avskaffas samtidigt med att den föreslagna lagstiftningen genomföres. Om priskontrollnämnden emellertid bibehålles kan den organisation, som erfordras för övervakningen av konkurrensbegränsningar, avsevärt reduceras. Alternativ 2 förutsätter att den statliga priskontrollen består; detta alternativ är alltså av mindre omfattning.

Enligt tillämpningsföreskrifterna till den nu gällande lagen den 29 juni 1946 om övervakning av konkurrensbegränsning inom näringslivet skall monopolutredningsbyrån inom kommerskollegium vara central övervakningsmyndighet. Beträffande bank- och fondväsendet samt försäkringsväsendet skall dock bank- och fondinspektionen resp. försäkringsinspektionen omhändera övervakningen. De sakkunniga anser, att övervägande skäl i och för sig talar för att utredningsuppgifterna koncentreras till monopolutredningsbyrån, men har dock icke nu funnit anledning föreslå någon förändring i fråga om den hittillsvarande fördelningen av arbetsuppgifterna.

I fråga om *monopolutredningsbyråns* organisation framhåller de sakkunniga att den nuvarande indelningen av byrån på grundval av arbetsuppgifternas art — en avdelning för kartellregistrering och en för specialundersökningar — varit lämplig för att snabbt få en överblick på området. I fortsättningen bör emellertid byråns personal fördelas på branschvis ordnade arbetsgrupper, där varje arbetsgrupp på sitt område av näringslivet självständigt svarar för alla de olika arbetsuppgifter som åvilar byrån. I detta sammanhang understrykes vikten av prisanalysverksamheten.

De sakkunniga framhåller, att byrån ej bör utrustas med så fåtaliga arbetskrafter, att den föreslagna lagstiftningen endast blir en lag på papperet. Å andra sidan är det icke möjligt att ge organisationen en sådan bredd, att flertalet fall av skadlig konkurrensbegränsning inom överskådlig tid kan göras till föremål för undersökning. De sakkunniga har vid alternativ 1 föreslagit en personalstyrka, som medger en lämplig uppdelning branschvis av byråns arbete. Antalet arbetsgrupper — var och en bestående av tre eller fyra utredningsmän — bör uppgå till 8—10, sammanförda i avdelningar under en byrådirektör. Vid sidan härav föreslås en kansliavdelning för publicerings- och informationsverksamhet, skötseln av kartellregistret m. m. Denna avdelning, som bör ledas av en byrådirektör, skall även lämna upplysningar i spörsmål av juridisk karaktär till arbetsgrupperna. Byrån beräknas med denna organisation kunna utföra 40—60 undersökningar om året.

Vid alternativ 2 har antalet arbetsgrupper minskats till 4. För de områden, där konkurrensbegränsningen är mindre framträdande och priskontrollen intensiv, t. ex. textil- och beklädnadsbranschen, föreslås ej särskilda arbetsgrupper. Byråchefen anses själv kunna utöva den omedelbara ledningen av gruppernas arbete men bör biträdas av en byrådirektör. Som chef för kansliavdelningen föreslås en förste byråsekreterare.

Antalet befattningshavare vid monopolutredningsbyrån enligt de sakkunnigas förslag framgår av följande sammanställning.

		Alternativ 1	Alternativ 2
kommerseråd	Ca 37	1	1
byrådirektör	Ca 31	4	1
förste aktuarie	Ca 29	4	4
förste byråsekreterare	Ca 29		1
förste aktuarie	Ca 27	5	
förste byråsekreterare	Ca 27	1	
aktuarie	Ca 24 (nu 25)	10	4
amanuenser enl. befordringsgången		12	8
kansliskrivare	Ca 15	1	1
kanslibitråde	Ca 11	3	1
expeditionsvakt	Ca 9 (nu 10)	2	1
kontorsbiträde	Ce 8	7	3

Näringsfrihetsnämnden bör enligt de sakkunnigas förslag bestå av sju ledamöter, varav fyra utses av Kungl. Maj:t för viss tid (fasta ledamöter) samt tre tillkallas särskilt för varje ärende från ett till nämnden knutet råd. En av de fasta ledamöterna skall utses till ordförande. I alternativ 1 har de sakkunniga utgått från att nämnden får en arbetsbelastning, som kräver handläggning av ärenden under en sessionsdag i veckan med undantag för sommaruppehåll. Ordföranden bör vara heltidsanställd medan ledamöterna endast skall tjänstgöra vid nämndens sammanträden. I lönehänseende föreslås ordföranden bli jämställd med arbetsdomstolens ordförande, d. v. s. uppbära lön enligt lönegrad Cp 21 om han varit justitieråd och eljest enligt Cp 19. De sakkunniga framhåller, att de ärenden, som skall ankomma på nämnden, i fråga om svårighetsgrad och betydelse ur allmän synpunkt ej kommer att stå de mål efter som handläggs av arbetsdomstolen. Snarare kommer antalet ärenden av vidlyftig och svårbedömbär karakter att bli större.

Arvodena till de ej heltidsanställda ledamöterna har de sakkunniga föreslagit skola bestämmas efter samma grunder som gäller för arbetsdomstolen. I enlighet därmed bör vice ordföranden tillerkännas ett årsarvode av 2 004 kronor jämte en dagersättning av 60 kronor för sammanträde samt de övriga fasta ledamöterna ett årsarvode av 1 500 kronor jämte en dagersättning av 40 kronor för sammanträde. De fasta ledamöternas suppleanter föreslås få ett dagarvode av 50 kronor för sammanträde samt de tillfälliga ledamöterna 40 kronor för sammanträde.

Då nämnden skall verka i domstolsmässiga former och sålunda ej ombesörja egen utredningsverksamhet har de sakkunniga ansett att vid nämnden endast bör finnas anställda en sekreterare samt erforderlig skriv- och vaktpersonal.

Vid alternativ 2 har de sakkunniga utgått från att nämnden får en arbetsbelastning, som icke ger ordföranden full sysselsättning, och att ordförandebefattningen därför bör anordnas såsom en arvodesbefattning. Även i detta fall har de sakkunniga emellertid ansett att befattningen såsom nämndens sekreterare bör inrättas såsom en heltidstjänst.

De sakkunnigas förslag till personalorganisation framgår av följande sammanställning.

Alternativ 1		Alternativ 2	
1 ordförande	Cp 19	1 ordförande med arvode å 16 000 kronor	
(ev. Cp 21)			
1 förste byråsekreterare	Ca 27	1 förste byråsekreterare	Ca 27
1 kanslibitråde	Ca 11	(för skriv- och vaktgöromål bör monopolutredningsbyråns personal tagas i anspråk)	
1 expeditivakt	Ca 9		
1 kontorsbiträde	Ce 8		

De sakkunniga har beräknat följande omkostnadsstat för näringsfrihetsnämnden.

	Alternativ 1 kronor	Alternativ 2 kronor
Sjukvård	300	100
Reseersättning	14 000	8 800
Expenser	6 500	2 000
Ersättning för uppgiftsskyldigas inställelser vid nämnden	1 000	1 000
	21 800	11 900
Engångskostnad för inköp av inventarier, litteratur m. m.	16 000	9 000

Härtill kommer kostnader för lokaler.

Den viktigaste arbetsuppgiften som skall åvila *ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor* är — framhåller nyetableringssakkunniga — att vid näringsfrihetsnämnden taga initiativ till åtgärder för undanröjande av skadliga konkurrensbegränsningar. Som framgår av det föregående har de sakkunniga vid alternativ 1 räknat med att näringsfrihetsnämnden skall ha en session i veckan. Arbetet med att förbereda ärenden för handläggning inför nämnden vid en sessionsdag i veckan beräknas ge full sysselsättning åt en befattningshavare. Jämte uppgiften att företräda inför nämnden har emellertid ombudsmannen även andra åligganden. Han skall nämligen gå igenom sådana av monopolutredningsbyrån utförda undersökningar, som ej föranleder hänskjutande till nämnden, taga emot anmälningar om missförhållanden m. m. En byråchefsbeftattning för en biträdande ombudsman bör därför inrättas. Ombudsmannens arbetsbörda blir i hög grad beroende på antalet utredningar, som kan färdigställas av monopolutredningsbyrån. Om byrån endast utvidgas i mindre omfattning, torde behov av biträdande ombudsman ej föreligga. Vid genomförande av alternativ 2 anser de sakkunniga därför att nämnda tjänst ej bör inrättas samt att biträdespersonalen kan reduceras.

Beträffande lönegradsplaceringen av tjänsten som ombudsman anför de sakkunniga, att denne kommer att intaga en nyckelställning, då det gäller att förverkliga den föreslagna lagstiftningens syftemål. På hans duglighet och energi kommer i väsentlig mån att bero, om lagstiftningen skall få den avsedda effekten. Ombudsmannen bör därför ej sättas i lägre löneställning än överdirektör.

Förslagen rörande ombudsmannaämbetet har utformats på följande sätt för de båda alternativen.

Alternativ 1		Alternativ 2	
1 ombudsman för näringsfri-		1 ombudsman för näringsfri-	
hetsfrågor	Cp 15	hetsfrågor	Cp 15
1 byråchef	Ca 37	1 förste byråsekreterare	Ca 29
1 förste byråsekreterare	Ca 29	1 kanslibitråde	Ca 11
1 amanuens	Ce 23		
1 kontorist	Ca 13		
1 kanslibitråde	Ca 11		
1 kontorsbiträde	Ce 8		

De sakkunnigas förslag till omkostnadsstat för ombudsmannaämbetet framgår av denna tabell.

	Alternativ 1 kronor	Alternativ 2 kronor
Sjukvård	300	100
Reseersättning	2 000	1 000
Expenser	5 300	3 000
	<u>7 600</u>	<u>4 100</u>
Engångskostnad för inköp av inventarier, litteratur m. m.	13 000	6 000

Härutöver kommer statsverkets kostnader för lokaler.

De sakkunnigas betänkande har varit föremål för remissbehandling, varjämte överläggningar rörande lagstiftning på detta område ägt rum inom handelsdepartementet med representanter för några av de största näringsorganisationerna samt med företrädare för konsument- och löntagariintressen.

Kungl. Maj:t har därefter den 13 februari 1953 beslutat inhämta lagrådets utlåtande över ett inom handelsdepartementet upprättat förslag till lag om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet. Sedan lagrådet nu avgivit utlåtande, har Kungl. Maj:t denna dag beslutat förelägga riksdagen proposition i ärendet.

Kommerskollegiets medelsäskanden.**Avlöningsanslaget.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 605 100	1 988 697
1952/53 (statsliggaren s. 856)	1 973 200	
1953/54 (förslag)	2 490 800	

Y r k a n d e n.

Kommerskollegium (skr. 30/8 1952 och PM 11/2 1953) hemställer, att anslaget höjs med 634 600 kronor.

	Ökning	Minskn.
1. Förslag sammanhängande med frågan om skydd mot skadlig konkurrensbegränsning.		
M o n o p o l u t r e d n i n g s b y r å n :		
2 byrådirektörer Ca 31	43 968	
3 förste aktuarier Ca 29	60 444	
I samband härmed indrages 1 amanuensjänst i befordringsgången		11 868
1 kansliskrivare Ca 15	10 092	
1 kanslibitråde Ca 11	8 652	
Sakkunniga och tillfälliga personal	40 000	
Ordinarie sättni ng:		
1 förste aktuarie Ce 29		
1 förste byråsekreterare Ce 29		
2 förste aktuarier Ce resp. Cg 27		
2 förste byråsekreterare Ce resp. Cg 27 (bör benämnas förste aktuarie)		
1 kanslibitråde Ce 11		
S t a t i s t i s k a b y r å n :		
1 förste aktuarie Ca 29	20 148	
2 amanuenser Ce 23	29 544	
1 skrivbiträde Ce 6	6 744	
H a n d e l s - o c h a d m i n i s t r a t i v a b y r å n :		
1 förste byråsekreterare Ca 29 — byrådirektör Ca 31...	1 524	
2. Personalförstärkningar i övrigt.		
a) Sjöfartsbyrån:		
1 byrådirektör Ca 31	21 984	
b) Fartygsinspektionsbyrån:		
1 byrådirektör Ca 31	21 984	
c) Elektriska byrån:		
1 förste byråingenjör Ca 29	20 148	
1 amanuens Ce 23	14 772	
d) Bergsbyrån:		
1 amanuens Ce 23	14 772	

	Ökning	Minsk.
e) Biträdespersonal:		
3 biträden Ce 6	20 232	
3. Lönegradsplacerade tjänster i st. f. arvodesbefattningar.		
a) 1 sjöåklagare Ca 37	26 700	5 000
b) 1 förste byråsekreterare Ca 27 å sjöfartssociala avd. ...	18 276	4 000
4. Uppflyttning i lönegrad m. m.		
1 instruktör i hemslöjd Cg 26—Ca 27	948	
1 kontorist Ca 13 — kansliskrivare Ca 15	852	
1 kanslibitråde Ca 11 — kansliskrivare Ca 15	1 656	
5. Höjt arvode till skeppsmätningstekniskt biträde	8 000	
6. Ordinariesättning:		
1 byråingenjörstjänst Ce 25		
3 kontoristtjänster Ce 13		
7 kanslibiträdets tjänster Ce 11		
7. Omräkning:		
Löneklassuppflyttningar m. m.	71 628	
Rörligt tillägg	192 400	
	655 468	20 868
	+ 634 600	

Motiv.

1. Med hänsyn till de ökade arbetsuppgifterna vid genomförande av den nya lagstiftningen föreslås monopolutredningsbyrån — som nu består av två avdelningar, en för kartellregistrering och en för specialundersökningar — omorganiserad på två avdelningar med vardera två grupper. Varje avdelning skall ledas av en byrådirektör i Ca 31. Envar av grupperna bör bestå av 2 förste aktuarier i Ca 29 resp. Ca 27 samt 1 amanuens. På byrån bör vidare finnas ett kansli med 1 förste byråsekreterare i Ca 29, 1 amanuens, 1 kansliskrivare i Ca 15, 2 kanslibiträden i Ca 11, 2 kontorsbiträden i Ce 8 och 1 expeditivsvakt i Ca 10.

De olika branscherna skall fördelas på grupperna så att den första gruppen handhar arbetsuppgifter beträffande livsmedel, kemisk-tekniska produkter och allmän distribution, den andra gruppen järn och metaller, verkstadsprodukter och elmaterial samt den tredje gruppen jord- och stenprodukter, byggnads- och anläggningsarbeten samt transportverksamhet. Övriga branscher hänförs till den fjärde gruppen.

Då arbetet tidvis troligen måste forceras, bör extra personal tillfälligt kunna anställas. Sakkunniga torde behöva anlitas vid arbetsgruppernas undersökningar. För dessa ändamål beräknas sammanlagt 40 000 kronor.

Den hittillsvarande indelningen av monopolutredningsbyrån samt kollektiets förslag till omorganisation framgår av följande tablå.

Nuvarande organisation.

1 kommerseråd..... Ca 37

*Avdelningen för kartellregistrering.**Avdelningen för specialundersökningar.*

1 förste byråsekreterare Ce 29

1 förste aktuarie Ce 29

1 förste byråsekreterare Ce 27

1 förste aktuarie Ce 27

1 förste byråsekreterare Cg 27

1 förste aktuarie Cg 27

3 amanuenser

3 amanuenser

Biträdespersonal.

1 kanslibitråde Ce 11

2 kontorsbiträden Ce 8

1 expeditivakt Ca 10

Föreslagen organisation.

1 kommerseråd Ca 37

*Avd. I**Avd. II*

1 byrådirektör Ca 31

1 byrådirektör Ca 31

Grupp 1

Grupp 2

Grupp 3

Grupp 4

1 förste ak-
tuarie... Ca 291 förste ak-
tuarie... Ca 291 förste ak-
tuarie... Ca 271 förste ak-
tuarie... Ca 27

1 amanuens Ce 23

1 amanuens Ce 23

= Avd. I

*Sakkunniga och extra personal.**Kansli.*

1 förste byråsekreterare Ca 29

1 amanuens Ce 23

1 kansliskrivare Ca 15

2 kanslibitraden Ca 11

2 kontorsbiträden Ce 8

1 expeditivakt Ca 10

Analysverksamheten — som skall innefatta fortlöpande analyser av pris- och marknadsförhållanden för att klarlägga de strukturella förändringarna inom näringslivet och den ofullständiga konkurrensen — är ett nödvändigt komplement till monopolutredningsbyråns verksamhet. Medel härför har dock ännu ej anvisats. Analysarbetet bör förläggas till statistiska byrån.

Den föreslagna lagstiftningen torde komma att erfordra medverkan av chefen för handels- och administrativa byrån i väsentligt större utsträckning än vad f. n. är fallet. Byråchefens nuvarande arbetsuppgifter torde

delvis komma att överflyttas på en förste byråsekreterare i Ca 29. Denna tjänst bör därför uppflyttas till Ca 31.

2 a) Förslaget avser sjöfartsbyråns administrativa sektion. En förstärkning av personalen med en kvalificerad tjänsteman är nödvändig, om icke betydelsefulla arbetsuppgifter skall eftersättas.

2 b) 1948 års internationella sjöfartssäkerhetskonvention trädde i kraft 1952. Bl. a. härigenom ökar göromålen avsevärt.

2 c) — e) Förslagen har föranletts av ökade arbetsuppgifter.

3 a) Till avlöning åt sjöåklagaren utgår f. n. bidrag av fondmedel så att sammanlagda arvudet motsvarar 29 löneklassen. Befattningen bör inordnas i löneplan och jämsställas med landsfogdetjänst.

3 b) För en väsentlig del av ärendena å sjöfartssociala avdelningen — främst arbetstidsärenden — krävs ökad medverkan av juridiskt-administrativt utbildad arbetskraft. Arbetet på avdelningen har nu försvärats och fördröjts.

4. Som stöd för förslagen åberopas bl. a. de kvalificerade göromål, som åligger innehavarna av dessa tjänster.

5. Tjänstemannen bör — som tidigare varit fallet — ha samma arvode som utgår till skeppsmättningskontrollör.

Omkostnadsanslaget.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	255 500	386 740
1952/53 (statsliggaren s. 858).....	372 300	
1953/54 (förslag)	415 300	

Y r k a n d e n.

Kommerskollegium (skr. 30/8 1952 och PM 11/2 1953) hemställer, att anslaget höjs med 66 500 kronor.

Anslagspost (delpost)	Nettoutgift 1951/52	Omkostnadsstat 1952/53	Kollegiets förslag 1953/54
1. Sjukvård m. m.	21 780	15 500	20 500 (+ 5 000)
2. Reseersättningar	26 214	31 500	35 500 (+ 4 000)
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten ...	24 167	18 000	20 000 (+ 2 000)
b) Övriga expenser för eget be- hov	173 396 ¹	176 800	211 300 (+ 34 500)
4. Engångsinköp av möbler o. d. i anledning av utvidgningen av monopolutredningsbyrån m. m..			16 000 (+ 16 000)
5. Publikationstryck	150 510	125 000	130 000 (+ 5 000)
			(+ 66 500)

¹ Därutöver är disponerat ett belopp av 2 900 kronor.

Motiv.

1. Posten bör höjas med hänsyn till belastningen.

2. Av ökningen hänför sig ett belopp av 1 500 kronor till förstärkningen av monopolutredningsbyrån, medan återstoden erfordras med anledning av de höjda biljettpriserna.

3 a) På grund av belastningen under de senaste åren bör posten uppräknas.

3 b) Med hänsyn till nu gällande kollektivavtal samt utvidgningen av monopolutredningsbyrån ökar ersättningarna för städning med ca 9 000 kronor. För bestridande av kostnaderna för blanketter samt skrivmateriel i övrigt erfordras ytterligare 10 000 kronor. Utgifterna för telegram, telefon och annonsering steg avsevärt under föregående budgetår, varjämte under 1952 beslutade höjningar av abonnemangs- och samtalsavgifter beräknas medföra ytterligare utgiftsökning med ca 4 600 kronor. Härtill kommer 2 500 kronor per år i ökade telefonkostnader för monopolutredningsbyrån. Ifrågavarande delpost bör därför uppräknas med 15 500 kronor.

5. Tryckningskostnaderna för kartellregistret, som under budgetåret 1950/51 utgjorde ca 5 700 kronor, steg påföljande år till ca 15 000 kronor. Av sistnämnda belopp hänförde sig 9 200 kronor till tryckning av två i registret publicerade specialundersökningar. För nästa budgetår bör medel beräknas för tryckning av åtminstone en sådan specialundersökning.

Departementschefen.

I den nu gällande lagen den 29 juni 1946 om övervakning av konkurrensbegränsning inom näringslivet stadgas skyldighet att efter anmaning av särskild övervakningsmyndighet anmäla kartellavtal eller annan liknande konkurrensbegränsande överenskommelse, som berör pris-, produktions-, omsättnings- eller transportförhållanden här i riket. Sådana överenskommelser skall införas i ett kartellregister. Till övervakningsmyndighet har utsetts kommerskollegium, där för detta ändamål år 1946 inrättats en särskild monopolutredningsbyrå. Övervakningen av bank- och fondväsendet samt försäkringsväsendet har dock undantagits från byråns behörighet och i stället uppdragits åt bank- och fondinspektionen respektive försäkringsinspektionen.

Ytterligare lagstiftningsåtgärder på detta område har emellertid ansetts önskvärda. Förslag i sådan riktning framlades av nyetableringssakkunniga i ett år 1951 avgivet betänkande. De sakkunnigas förslag i fråga om de organ, som behövdes vid en utvidgning av lagstiftningen på detta område, hade utformats i två alternativ. Det ena avsåg det fall, att statens priskontrollnämnd upphörde i samband med att den nya lagstiftningen infördes, medan det andra förutsatte att priskontrollnämnden tills vidare fortsatte sin verksamhet. Det sistnämnda alternativet kunde av denna anledning göras mindre omfattande.

På grundval av nyssnämnda betänkande har inom handelsdepartementet upprättats ett förslag till lag om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet. Häröver har lagrådet avgivit utlåtande. Kungl. Maj:t har denna dag beslutat att genom proposition förelägga riksdagen lagförslaget till antagande. Innebörden av förslaget är att man genom förhandlingar skall söka ingripa mot skadliga verkningar av konkurrensbegränsning. Vissa former av konkurrensbegränsning skall dock helt förbjudas. Förslaget förutsätter, att ett nytt organ, kallat näringsfrihetsrådet, tillskapas samt att en befattning som ombudsman för näringsfrihetsfrågor inrättas. Vidare utgår förslaget från att monopolutredningsbyrån förstärkes.

Här skall först behandlas frågorna om medelsanvisning till avlöningar och omkostnader vid kommerskollegium. Monopolutredningsbyrån är f. n. organiserad på två avdelningar, en för kartellregistrering och en för specialundersökningar. Enligt den föreslagna lagstiftningen skall monopolutredningsbyrån svara för en förhållandevis omfattande utredningsverksamhet. Av byrån framlagt material skall sålunda tjäna som underlag för ombudsmannens åtgärder. Detta förutsätter en förstärkning av byrån. Jag förordar att byrån omorganiseras — i huvudsaklig överensstämmelse med en av kommerskollegium ingiven promemoria, för vilken en redogörelse lämnats i det föregående — på två utredningsavdelningar och ett kansli. Varje utredningsavdelning bör ledas av en byrådirektör i Ce 31 och bestå av två arbetsgrupper. Kommerskollegiets förslag innebär, att i varje arbetsgrupp skall ingå två förste aktuarier, en i lönegrad Ca 29 och en i Ca 27, samt en amanuens. Jag förordar emellertid att envar av grupperna tills vidare endast skall bestå av en förste aktuarie och en amanuens. I stället bör ökade möjligheter beredas att anställa tillfällig personal såsom förstärkning av arbetsgrupperna eller att taga i anspråk särskilda sakkunniga. För dessa ändamål beräknar jag ett belopp av 75 000 kronor. Av förste aktuarierna bör två placeras i lönegrad Ce 29 och två i Ce 27. För kansliets del bör nyinrättas 2 biträdestjänster, varav den ena som kontorist i Ce 13 och den andra i befordringsgången. Jag kan icke nu förorda, att några tjänster på denna byrå överförs till ordinarie stat. Mitt förslag i fråga om monopolutredningsbyrån innebär följande tjänsteförändringar: 1 tjänst som förste aktuarie i lönegrad Ce 29 uppflyttas till byrådirektör i Ce 31, 2 förste aktuariefattningar i Ce resp. Cg 27 uppflyttas till Ce 29, 2 tjänster som förste byråsekreterare i Ce resp. Cg 27 utbytes mot 2 förste aktuariefattningar i Ce 27. Vidare nyinrättas följande befattningar, nämligen 1 byrådirektör i Ce 31, 1 kontorist i Ce 13 och 1 biträde i befordringsgången, varjämte en amanuens tjänst indrages. Härutöver uppföres som nyss nämnts till extra personal och sakkunniga ett belopp av 75 000 kronor.

Monopolutredningsbyråns arbete måste kompletteras med särskilda prisanalyser. Såsom kommerskollegium föreslagit, bör denna verksamhet omhändertas av statistiska byrån, som för detta ändamål bör förstärkas med 1 förste aktuarie i Ce 29, 2 amanuenser i reglerad befordringsgång och 1 biträde för skrivgöromål.

Utvidgningen av monopolutredningsbyrån torde komma att påverka arbetsbelastningen för chefen för handels- och administrativa byrån. Vissa av hans nuvarande göromål bör överflyttas på en förste byråsekreterare i Ca 29, vilken befattning i samband härmed bör uppflyttas till en byrådirektörstjänst i Ca 31.

Den totala merkostnaden vid bifall till mina här redovisade förslag uppgår räknat för ett helt budgetår till 166 700 kronor. Den nya näringsfrihetslagstiftningen avses i huvudsak skola träda i kraft den 1 januari 1954. Den erforderliga utredningsverksamhet, som skall bedrivas inom kommerskollegium, måste emellertid successivt påbörjas redan dessförinnan. Jag har utgått från att behov av personalförstärkning för nu angivna ändamål i genomsnitt erfordras under tre kvartal nästa budgetår. Merkostnaderna under budgetåret 1953/54 begränsas alltså till ($\frac{3}{4} \times 166\,700 =$) 125 000 kronor.

Jag övergår härefter till återstående yrkanden om förändringar i kommerskollegiets organisation, vilka yrkanden icke sammanhänger med den föreslagna näringsfrihetslagstiftningen. Vad gäller elektriska byrån bör medel beräknas för ytterligare en byråsekreterare i Ce 25. Befattningen som sjöåklagare bör överföras på extra ordinarie stat och placeras i lönegraden Ce 33. Arvodesbefattningen på sjöfartssociala avdelningen bör utbytas mot en tjänst som förste byråsekreterare i Cg 27, varjämte arvodet till ett skeppsmätningstekniskt biträde bör höjas och utgå med högst 20 000 kronor. De av mig nu förordade förändringarna i organisationen innebär en sammanlagd kostnadsökning av 60 100 kronor. Kollegium har vidare föreslagit, att en byrådirektörstjänst inrättas å sjöfartsbyrån. Arbetsbelastningen å denna byrå är visserligen avsevärd. Vid den under hösten 1952 beslutade tjänsteförteckningsrevisionen utbyttes emellertid en tjänst som förste byråsekreterare i lönegrad Ca 29 å sjöfartsbyrån mot en byrådirektörsbefattning i Ca 31. I samband med tillsättandet av sistnämnda befattning fördes förste byråsekreterartjänsten på övergångsstat. Byråns personal utökades alltså vid detta tillfälle med en byrådirektör. Med hänsyn härtill kan jag icke tillstyrka kollegiets förslag i denna del. Härvid förutsätter jag att den å övergångsstat förda befattningen disponeras för sjöfartsbyrån.

I övrigt är jag icke beredd tillstyrka av kommerskollegium framlagda förslag om inrättande eller uppflyttning i lönegrad av tjänster.

En befattning som kontorist i Ce 13 och två kanslibitträdestjänster i Ce 11 bör överföras på ordinarie stat.

I anledning av löneklassuppflyttningar samt den allmänna lönehöjningen under år 1952 bör i enlighet med kollegiets förslag beräknas 71 628 resp. 192 400 kronor. Till följd av den av föregående års riksdag vid höstsessionen beslutade tjänsteförteckningsrevisionen ökar medelsbehovet med 68 500 kronor.

Avlöningsanslaget bör alltså för nästa budgetår uppräknas med ($125\,000 + 60\,100 + 71\,628 + 192\,400 + 68\,500 =$) 517 628 kronor till avrundat ($1\,973\,200 + 517\,628 =$) 2 490 800 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:
 avlöningar till ordinarie tjänstemän 945 900 (+ 58 500) kronor;
 arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 1 500 (— 9 000) kronor;
 avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 783 800 (+ 168 100) kronor;
 rörligt tillägg 759 600 (+ 300 000) kronor.

I personalförteckningen för kommerskollegium bör å ena sidan införas följande nya tjänster, nämligen 1 byrådirektör i Ca 31, 1 kontorist i Ca 13 och 2 kanslibiträden i Ca 11, 1 sjöåklagare i Ce 33, 2 byrådirektörer i Ce 31, 2 förste aktuarier i Ce 29 och 1 förste aktuarie i Ce 27 samt å andra sidan avföras följande befattningar, nämligen 1 förste byråsekreterare i Ca 29 och 1 förste byråsekreterare i Ce 27.

I fråga om kommerskollegiets omkostnadsanslag bör i enlighet med ämbetsverkets förslag posterna till sjukvård m. m., reseersättningar och publikationstryck uppräknas med resp. 5 000, 4 000 och 5 000 kronor. Delposten till bränsle, lyse och vatten bör höjas med 2 000 kronor. Ökningen av delposten till övriga expenser bör begränsas till 15 000 kronor. Härutöver bör för möbelinköp i anledning av utvidgningen av monopolutredningsbyrån m. m. beräknas ett engångsbelopp av 12 000 kronor. Omkostnadsanslaget bör alltså uppräknas med (5 000 + 4 000 + 5 000 + 2 000 + 15 000 + 12 000 =) 43 000 kronor till (372 300 + 43 000 =) 415 300 kronor.

Härefter torde jag få anmäla medelsbehovet för de föreslagna nya organen, näringsfrihetsrådet och ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor. Dessa organ avses skola inrättas när den nya lagstiftningen träder i kraft, d. v. s. den 1 januari 1954. Vad först beträffar anslaget till avlöningar vid näringsfrihetsrådet har nyetableringssakkunniga föreslagit att ersättningen till ordföranden skall utgå vid alternativ 1 — vilket, som tidigare nämnts förutsatte, att priskontrollnämnden avvecklades — enligt lönegrad Cp 21 å löneplan 2 eller, om ordföranden ej varit justitieråd, Cp 19 samt vid alternativ 2 i form av arvode för deltidstjänst med 16 000 kronor. Jag utgår från att priskontrollnämnden kommer att bestå under nästa budgetår. Även om så blir fallet, synes det emellertid troligt att näringsfrihetsrådet får en avsevärt större arbetsbörda än vad de sakkunniga förutsåg när alternativ 2 uppgjordes. Jag förutsätter att ordföranden i rådet tills vidare endast skall behöva tjänstgöra på deltid; arvodet bör bestämmas till 2/3 av den årslön, som utgår enligt lönegrad 21 å löneplan 2, om ordföranden varit justitieråd eller regeringsråd, och eljest lönegrad 19. Sekreterargöromålen vid rådet är av kvalificerad art. För dessa göromål bör inrättas en arvodesbefattning med ersättning motsvarande lön enligt 29 löneklassen; avlöningskostnaderna bör dock endast beräknas för tjänstgöring under 2/3-tid. Biträdesgöromålen bör omhänderhas av ombudsmannaämbetets personal, varför särskild personal för dessa uppgifter icke bör beräknas under anslaget till avlöningar till näringsfrihetsrådet. Det bör emellertid i detta sammanhang

betonas, att den föreslagna lagstiftningen bygger på att rådet och ombudsmannen i princip är två skilda myndigheter; gemensam amanuens- och sekreterarpersonl bör således icke anställas för rådet och ombudsmannen. Medelsbehovet till arvoden åt ordföranden och sekreteraren i rådet beräknar jag för helt budgetår till $(\frac{2}{3} \times 39\,120 + \frac{2}{3} \times 20\,148 =)$ 39 512 kronor.

Nyetableringssakkunniga utgick från att näringsfrihetsrådet skulle sammanträda 50 gånger om året vid alternativ 1 och 30 gånger om året vid alternativ 2. Med hänsyn till vad jag nyss anfört om rådets arbetsbörda har jag ansett mig tills vidare böra räkna med att rådet sammanträder omkring 45 gånger årligen. Årsarvode samt ersättning för varje sammanträdesdag till de icke heltidsanställda ledamöterna i rådet bör lämpligen fastställas enligt de grunder, som gäller för arbetsdomstolen och som upptagits av de sakkunniga i alternativ 1. En närmare redogörelse härför har lämnats i det föregående. I överensstämmelse härmed beräknar jag de sammanlagda kostnaderna under ett år för arvoden till ledamöter och suppleanter i rådet samt för ersättning för mistade löneförmåner till 32 504 kronor. Då näringsfrihetsrådet skall träda i verksamhet först under senare hälften av budgetåret 1953/54 bör anslaget till avlöningar nu endast upptagas med i runt tal $(\frac{39\,512 + 32\,504}{2} =)$ 36 000 kronor.

Till inköp av möbler i samband med inrättande av rådet föreslår jag ett belopp av högst 6 000 kronor. Till sjukvård m. m. bör upptagas 100 kronor samt till expenser 1 500 kronor. Anslaget till omkostnader för näringsfrihetsrådet bör sålunda för nästa budgetår uppföras med $(6\,000 + 100 + 1\,500 =)$ 7 600 kronor.

Nyetableringssakkunniga har understrukit, att det i väsentlig mån kommer att bero på ombudsmannens duglighet och energi, om lagstiftningen skall få den avsedda effekten. Med hänsyn härtill har de sakkunniga föreslagit, att ombudsmannen ej sättes i lägre löneställning än överdirektör. Det är också enligt min mening angeläget, att till befattningen som ombudsman kan förvärvas en person med höga kvalifikationer. Jag tillstyrker därför de sakkunnigas förslag att befattningen placeras i lönegraden 15 enligt löneplan 2; tills vidare bör den uppföras som extra ordinarie med be-teckningen Cs.

På ombudsmannen ankommer att icke blott förbereda ärenden för handläggning inför rådet utan även genomgå sådana av monopolutredningsbyrån utförda undersökningar, som ej föranleder hänskjutande till rådet, samt pröva anmälningar om missförhållanden. Det torde också kunna förutsättas, att ombudsmannen själv kommer att förhandla med parter. I betraktande av göromålets omfattning är det därför nödvändigt, att ombudsmannen biträdes av en kvalificerad befattningshavare. Jag förordar att en arvodestjänst som biträdande ombudsman inrättas; arvodet bör motsvara lön enligt 31 löneklassen. Vid ombudsmannaämbetet bör vidare inrättas en befattning för amanuens i befordringsgången, en kanslibitradestjänst i Ce 11

samt två biträdestjänster i befordringsgången. Av sistnämnda båda tjänster avses den ena dock endast för halvtidstjänstgöring. De sammanlagda löne-kostnaderna för ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor beräknar jag för helt budgetår till 88 600 kronor. För nästa budgetår bör anslaget upp-tagas med hälften härav eller 44 300 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till icke-ordinarie personal 33 100 kronor;
rörligt tillägg 11 200 kronor.

I personalförteckningen för ombudsmannaämbetet bör endast upptagas en tjänst som ombudsman för näringsfrihetsfrågor i lönegrad Cs 15.

För inredning av lokaler till ombudsmannaämbetet beräknar jag ett en-gångsanslag för möbler o. d. å 6 000 kronor. Till sjukvård m. m. bör anvisas 100 kronor, till reseersättningar 1 000 kronor samt till expenser 3 500 kro-nor. Omkostnadsanslaget bör alltså uppföras med (6 000 + 100 + 1 000 + 3 500 =) 10 600 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för kommerskollegium vidtaga de ändringar, som angivits i det föregående;

II. godkänna följande avlöningsstat för kommerskolle-gium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags- vis</i>	945 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	1 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	783 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	759 600

Summa kronor 2 490 800;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalför-teckning för ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor, upptagande en befattning som ombudsman i näringsfrihets-frågor i lönegrad Cs 15;

IV. godkänna följande avlöningsstat för ombudsmanna-ämbetet för näringsfrihetsfrågor, att tillämpas under tiden 1 januari—30 juni 1954:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	33 100
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	11 200

Summa kronor 44 300;

V. för budgetåret 1953/54 under tionde huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa till

- a) *Kommerskollegium: Avlöningar 2 490 800 kronor;*
- b) *Kommerskollegium: Omkostnader 415 300 kronor;*
- c) *Näringsfrihetsrådet: Avlöningar 36 000 kronor;*
- d) *Näringsfrihetsrådet: Omkostnader 7 600 kronor;*
- e) *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar 44 300 kronor;*
- f) *Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Omkostnader 10 600 kronor;*

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnel Sjölin.